

ŠOLSKA KNJIŽNICA KOT VAROVALNI DEJAVNIK

Dana Mohar, Osnovna šola Cvetka Golarja, Škofja
Loka

UDK 027.8:159.922.7

Povzetek

Šolski knjižničar, ki obvlada metodo aktivnega poslušanja, lahko veliko pomaga učencem pri razreševanju problemov.

S tem ko vzpostavi z učencem pristen in razumevajoč stik, se skrajša pot do knjige, saj je le-temu knjiga, prejeta iz rok prijaznega knjižničarja, ljubša.

UDC 027.8:159.922.7

Summary

The school librarian who is acquainted with the method of active listening can be of great help to the pupils in solving their problems. Through the establishment of a genuine contact with the pupil the distance between him and the book diminishes. A book received from the hands of a friendly librarian is accepted with more love.

1. Uvod

Ob zaključku vsakega šolskega leta knjižničarji preberemo poročilo o svojem delu na pedagoški konferenci. Naštevamo podatke o številu izposojenih knjig, o številu obiskovalcev, o številu videokaset, avdiokaset, nanizamo vsebine pedagoških ur, ki smo jih realizirali, navedemo število razstav, itd. Nikoli pa ne izpostavimo svojega "skritega" dela z obiskovalci, dela, ki nam daje veliko veselja, nam pomaga pri razumevanju otroške duše in bogati življenje. Otrokom pa da možnost, da spregovorijo o svojih problemih in najdejo primerne rešitve zase.

2. Varovalni dejavniki

Veliko otrok odrašča v razmerah, ki so neugodne za njihov razvoj (alkoholizem, razne oblike trpinčenja: tepež, ignoriranje, grožnje, ustrahovanje ...), pa vendar kažejo zdravo osebnost. To so t.i. odporni otroci.

Sestavni del njihove odpornosti pa so varovalni dejavniki, ki "so pojavi dogajanja, procesi, katerih vpliv na posameznika, izpostavljenega ogrožujočim dejavnikom, zmanjšuje učinke neugodnih okoliščin." (dr. Kos, Anica - Mikuš: Varovalni dejavniki, Otrok in družina 01/1996).

Varovalni dejavniki so lahko:

- osebnost otroka (dobra prilagodljivost, pozitivno razpoloženje, socialne sposobnosti),
- družina (vsaj enemu družinskemu članu se lahko otrok zaupa, če sicer živi v ogrožujoči družini),
- šola (šolski uspeh, interesne dejavnosti v šoli),
- interesne dejavnosti zunaj šole (taborništvo, skavstvo, športni klubi...),
- šolska knjižnica s knjižničarjem, ki zna aktivno poslušati.

2.1. Metoda aktivnega poslušanja

Osnova aktivnega poslušanja je, da sprejemamo učenca takega kakršen je, da ga imamo radi.

"Aktivno poslušanje zagotavlja pravilno razumevanje sporočila, za razliko od pasivnega poslušanja pomeni aktivno sodelovanje v pogovoru in zagotavlja učencu, da ga učitelj pravilno razume." (Gordon, Thomas: Trening večje učinkovitosti za učitelje)

Primer aktivnega poslušanja (jezik sprejemanja):

Učenec: " Zakaj se moramo učiti vse te traparije? "

Učitelj: "Te skrbi, da boš vprašan?"

Učenec: "Ja".

Učitelj je osredotočen na čustva učenca.

Primer poslušanja z jezikom nesprejemanja:

Učenec: "Zakaj se moramo učiti vse te traparije?"

Učitelj: "A to so zate traparije! Ja, kaj pa misliš! Brez znanja se nikamor ne pride. Raje se uči!"

Učitelj je osredotočen na situacijo. Kritizira, moralizira in ukazuje.

Aktivno poslušanje omogoči, da učenec spregovori o svojem problemu in najde ustrezen rešitev zase.

3. Šolska knjižnica - varovalni dejavnik

Šolska knjižnica je prostor poln svetlobe, topline knjig, sproščujočega ozračja; to je prostor, ki je drugačen od drugih na šoli.

Pred poukom, med odmori in po pouku pridejo učenci v knjižnico po knjige, berejo revije, pišejo referate itd... Veliko pa je tudi takih, ki iščejo zatočišče in nekoga, ki jih bo poslušal, da se bodo čustveno sprostili ter začutili, da je tudi učitelj človek, s katerim se da pogovarjati brez groženj, moraliziranja, vzbujanja občutkov krivde itd...

Prihajajo v knjižnico z različnimi problemi: so zaljubljeni, pa ne vedo, kako vzbuditi pozornost, stiska jih zaradi nezadostne ocene, trpijo zaradi tepeža doma, se čutijo ogrožene zaradi mlajšega bratca ali sestrice, se počutijo osamljene, jih trpinčijo v razredu med odmori in zunaj šole..

Analiza pojavov nasilja na šoli je pokazala, da je 10 % otrok na šoli trpinčenih, to pomeni, da jih je toliko izpostavljenih nasilju, ki traja dalj časa. Med odmori pa je tega nasilja največ.

Mnogi učenci - obiskovalci knjižnice pa si želijo le pogovarjati in izražati svoja čustva, stališča in vrednote.

3.1. Pogovori z učenci

Enajstletni Gregor je vsakodnevni obiskovalec knjižnice. Med uro telesne vzgoje je v knjižnici, ker hodi k posebni telesni vzgoji zaradi zdravstvenih razlogov.

Navedla bom enega od najinih pogovorov:

Gregor: "Ali vam lahko nekaj povem?"

Knjižničarka: "Bi mi rad nekaj povedal?"

Gregor: "Ja. Samo nikomur ne povejte."

Knjižničarka: "Nikomur ne bom povedala brez tvojega dovoljenja."

Gregor: "Sploh ne vem, kdo je moj oče."

Knjižničarka: "Te to zelo muči?"

Gregor: "Ja. Mami pravi, da je šel v Bosno."

Knjižničarka: "Zelo pogrešaš očeta?"

Gregor: "Ja. Tomažu je oče kupil kolo, pa rolke."

Knjižničarka: "Ti je hudo, ker ti mama tega ne more kupiti?"

Gregor: "Ni samo to. Rad bi vedel, kdo je moj oče."

Gregor je vsaj delno v pogovoru sprostil svojo čustveno napetost, ki se je v njem nalagala.

Tudi Gašper vse proste ure in čas do kosila preživi v knjižnici. Zelo rad poje in velikokrat skupaj zapojeva. Najraje pomaga iskati bralčeve liste.

Gašper: "Koliko je ura?"

Knjižničarka: "Boš moral že domov?"

Gašper: "Jaa.."

Knjižničarka: "Se mi zdi, da te nekaj skrbi."

Gašper: "Ne vem, kaj naj naredim. Matematiko sem pisal cvek."

Knjižničarka: "Te skrbi, kaj bo doma?"

Gašper: "Mama me bo natepla. Zmeraj me natepe, kadar pišem cvek."

Knjižničarka: "Se bojiš mame?"

Gašper: "Hujša je kot oče. Za vsako slabo oceno se dere name."

Knjižničarka: "Se ti zdi oče bolj razumevajoč?"

Gašper: "Ja. Bom kar očetu povedal. Mami pa šele, ko bom cvek popravil."

Gašper je v pogovoru imel priložnost izraziti svoj strah zaradi slabe ocene in našel rešitev.

Štirinajstletna Maja odrašča brez staršev. Ni dneva, da ne bi bila v knjižnici.

Maja: "Lačna sem."

Knjižničarka: "Bi rada jedla?"

Maja: "Ja, pa ne smem, ker moram shujšati."

Knjižničarka: "Se ti zdi, da preveč tehtaš?"

Maja: "Najmanj deset kg preveč. Pa ne vem, kako naj zmanjšam težo."

Knjižničarka: "Se slabo počutiš zaradi teže?"

Maja: "Zmerjajo me z "big mamo", pa težko tečem..."

Knjižničarka: "To je pa kar hudo."

Maja: "Ja, moram shujšati. Kaj bi vi storili na mojem mestu?"

Knjižničarka: "Vse bi jedla, le bolj malo, pa veliko bi se gibala."

Maja: "Imate kakšno knjigo v zvezi s tem?"

Knjižničarka: "Imam."

Maji je v pogovoru dozorela odločitev za začetek reševanja svojega problema s knjigo.

Andraž v razredu radi nagajajo, se mu pačijo, zato je med odmori najraje v knjižnici.

Andraž: "Spet so mi kazali jezike in raztegovali veke."

Knjižničarka: "Kaj pa je s tvojim očesom?"

Andraž: "Peter mi je vrgel radirko v oko."

Knjižničarka: "Te zelo boli?"

Andraž: "Je že bolje. Grdo se mi zdi, ker se mi pačijo."

Knjižničarka: "Zakaj misliš to delajo?"

Andraž: "Ne vem. Kar nagajajo mi."

Knjižničarka: "Se ti zdi, da jih s čim spodbujaš?"

Andraž: "Ne vem. Učiteljci sem povedal, da Tone nima naloge, pa mi je pokazal jezik."

Knjižničarka: "Kaj bi se tukaj dalo narediti?"

Andraž: "Če ne bi potožil Toneta, mi ta ne bi pokazal jezika."

Andraž je ugotovil, kaj dela narobe, da mu sošolci nagajajo.

4. Zaključek

S knjižničarjem, ki zna ustvariti topel, človeški odnos z učencem, postane knjižnica prostor, v katerega učenci radi zahajajo, knjige, ki jih ponudi tak knjižničar, pa še ljubše.

V besedilu sem izpostavila predvsem knjižničarja samega, ki z metodo aktivnega poslušanja pomaga učencem in tako na posreden način mnogim učencev približa tudi knjigo.

Da pa je dobra in ustrezna knjiga varovalni dejavnik, vsi že vemo, saj še kako drži tisto že zguljeno reklo: Knjiga - moja najboljša prijateljica ali Kdor ima rad knjige, ni nikoli sam.

Literatura

Gordon, Thomas. *Trening večje učinkovitosti za učitelje*, Lj., 1983

Otrok in družina, 01/1996